

Op zoek - de vierde wijze

Met zijn neus in de boeken. Dag in... dag uit... Elke dag studeert Artaban. Hij weet veel van de geneeskrachtige werking van planten en kruiden. En als het 's avonds donker wordt? Dan bestudeert hij de prachtige sterrenhemel.

In oude profetische boeken heeft hij gelezen dat ergens in het Joodse land een Koning geboren zal worden. Een koning die licht en vrede zal brengen over de hele aarde. Als deze Koning geboren is, zal er als teken een grote nieuwe ster aan de hemel verschijnen.

Daar is hij naar op zoek. Hij heeft met vier andere geleerden al vaak over de ster gesproken. Allemaal zijn ze druk bezig om de sterrenlucht af te speuren. Zodra de ster verschijnt, hebben ze afgesproken, zullen ze naar Jeruzalem, de hoofdstad van het Joodse land, reizen om de nieuwe Koning te begroeten en Hem geschenken te brengen. Nee, ze woonden niet dicht bij elkaar, maar op verschillende plaatsen in het grote Perzische rijk. Zodra de ster verscheen zouden ze hem allemaal zien. Dat is het teken dat ze op reis gaan. Bij een tempel niet ver van Babylon zullen ze op elkaar wachten. Vanaf daar zullen ze verder reizen naar het Joodse land.

Vanavond staat Artaban op het grote dak van zijn huis. Hij speurt, zoals altijd de lucht af... Daar, ja daar! Zijn hart begint te bonzen. Daar staat een ster, een grote helder ster. Een ster die hij nooit eerder heeft gezien. 'Dit moet het teken zijn! De Koning is geboren! Ik moet op reis! Ik moet de Koning gaan zoeken!'

Die nacht kan hij bijna niet meer slapen. De volgende morgen staat Artaban al vroeg naast zijn bed. Hij moet zijn huis, zijn bezittingen, hij moet alles verkopen. Van dat geld kan hij prachtige geschenken kopen. Het duurt niet lang of Artaban is onderweg. Onderweg naar Babylon, onder weg naar het Joodse land. In zijn bagage heeft hij de geschenken: drie edelstenen, een blauwe saffier, een rode robijn en een witte parel. Op weg naar zijn vrienden. Zullen zijn vrienden de ster ook gezien hebben? Zullen ze ook al onderweg zijn? Zal hij ze ontmoeten bij de tempel van Babylon? Ze hadden ooit uitgerekend dat ze daar allemaal binnen tien daar konden zijn. En, zo spraken ze toen af, na de tiende dag zullen ze daar vertrekken, ook als een van de vrienden nog niet was aangekomen. Het hart van Artaban bonkt van opwinding, het zweet breekt hem uit. Zal hij het halen? Zal hij zijn vrienden ontmoeten? Heeft hij het wel goed gezien? Maar de opwinding komt vooral door die ster... Hij weet het zeker! Er is een Koning geboren. Hij gaat deze Koning ontmoeten! Voorzichtig voelt hij aan de buidel aan zijn riem. Daarin zitten zijn geschenken voor dit Koningskind!

De hele dag reist Artaban door. Een dag, twee dagen, drie dagen. Elke dag probeert hij zoveel mogelijk afstand af te leggen om bij de tempel te komen. Zo lang mogelijk rijdt hij door, net zo lang tot het donker begint te worden. De volgende morgen is hij alweer vroeg op pad... de dagen rijgen zich aan een... Eindelijk tegen de avond van de tiende dag ziet hij de muren van de vervallen stad Babylon voor zich. Nog een korte rust, een maaltijd en dan het laatste stuk. Nog drie uur rijden en dan zal hij zijn vrienden ontmoeten bij de tempel. Artaban begint te stralen als hij eraan denkt om zijn vrienden te ontmoeten. Straks kan hij met

ze verder reizen en met hen praten over de geboren Koning. Even wordt de stad aan het zicht onttrokken. Hij rijdt dwars door een donker bos. De avond is al gevallen en het lukt de maan bijna niet om door de bladeren van de dadelpalmen te dringen. Het is aardedonker. Zijn paard loopt steeds langzamer, voorzichtig zoekt het zijn weg. Maar ineens... met een ruk staat het paard stil. Het doet geen stap meer. 'Kom op... we moeten een beetje opschieten!' Artaban kijkt om zich heen. Waarom blijft het paard staan? Dan ziet Artaban dat er een donker voorwerp voor het paard op de weg ligt. Voorzichtig laat hij zich van het paard glijden. Daar ligt een man. In het kleine beetje maanlicht kijkt hij in het bleke gezicht van de man. Het lijkt wel een Jood. Ja, Artaban weet wel dat er nog steeds veel Joden in de stad Babylon wonen. Honderden jaren geleden was dat volk in ballingschap gevoerd naar Babylon en ook al waren er veel Joden terug gekeerd naar Jeruzalem, toch woonden er ook nog veel in Babylon.

'Arme stakkerd', fluistert Artaban. 't Is toch verdrietig om zo in het bos te sterven.' Nee, hij kan niets meer voor deze man doen. Hij is al dood. En bovendien... hij heeft helemaal geen tijd voor oponthoud. Met een zucht keert hij zich om en wil zijn paard aan de teugel langs het lichaam van de man leiden. Maar toen ineens hoort hij een zachte kreun. Hij voelt dat de man de zoom van zijn mantel vastgrijpt.

Artaban schrikt. De man leeft nog. Hij moet wel helpen. Maar dat betekent oponthoud. Dat betekent dat hij te laat bij de tempel zal aankomen. Zijn vrienden zullen vast denken dat hij de ster niet gezien heeft, dat hij niet op reis is gegaan. Ze zullen zonder Artaban vertrekken. Even staat hij in tweestrijd. Als hij de man laat liggen, zal hij zeker sterven. In elk geval moet hij hem wat laten drinken.

Uit een beekje haalt hij wat water en maakt daarmee de droge mond en het voorhoofd een beetje nat. Van een paar kruiden die hij uit zijn bagage haalde maakt hij een drankje en giet dat voorzichtig tussen de lippen van de zieke man. Langzaam krijgt de man weer wat krachten terug. Fluisterend vraagt de man: 'Wie ben je? Waarom ben je gekomen... om mij van de dood te redden?'

'Ik ben Artaban en ik ben op weg naar Jeruzalem om de nieuwe Koning der Joden te zoeken. Hij zal licht en vrede brengen. Maar ik moet nu weer snel verder reizen. Hier heb je nog wat brood en kruidendrank. Je zult gauw weer sterk genoeg zijn om naar huis te gaan.'

De Jood heft bevende zijn hand op naar de hemel: 'Moge de God van Abraham, Izaäk en Jakob je zegenen. Ik heb niets wat ik je als dank kan geven. Ik kan je wel vertellen waar je de Messias kunt vinden. Onze profeten hebben gezegd dat hij in Bethlehem geboren zal worden.'

Het is al ver na middernacht als Artaban weer verder rijdt. Bij de eerste zonnestralen van de nieuwe dag komt hij aan bij de tempel. Niemand te zien. Diep teleurgesteld kijkt hij om zich heen. Niemand te zien. Daar... daar ligt iets. Onder een steen ligt een stuk perkament met daarop de woorden: 'We hebben gewacht tot na middernacht. Als je ook op reis bent, volg ons dan door de woestijn!'

Teleurgesteld gaat Artaban zitten: 'Hoe kan ik de woestijn doortrekken op een uitgeput paard en zonder iets te eten? Ik moet naar Babylon... maar... nee, dat kan niet... Zijn enige betaalmiddelen zijn die edelstenen. Moet hij echt zijn saffiersteen verkopen?' Met zijn hoofd op zijn armen komt hij tot de conclusie dat er geen andere optie overblijft. Hij moet de saffiersteen en zijn paard verkopen. Van het geld kan hij dan een kameel kopen en wat voedsel voor onderweg... Maar zal ik mijn vrienden ooit inhalen?

Het is een paar weken later. Hoog op zijn kameel gezeten, rijdt Artaban door de woestijn. Schommelend op de rug van de kameel. Langs Damascus, langs de besneeuwde toppen van de Hermon, langs het water van het meer van Galilea en uiteindelijk door de vallei van de Jordaan. Totdat hij in Bethlehem aan komt.

Als hij navraagt, kunnen de mensen in Bethlehem het wel vertellen: Ja, er waren wijze mannen uit het Oosten. Ja, ze waren op zoek naar een Koning. Ja, ze waren naar dat huisje gegaan. In het hart van Artaban gloeit de blijdschap. Hij is versleten van de lange reis. Hij kan bijna niet meer. Maar nu, nu kan hij eindelijk de nieuwe Koning zien en Hem zijn robijn en parel geven.

Bij de open deur van het huisje blijft Artaban staan. Daar zit een vrouw met een kind op schoot. Ze geeft het kind te drinken. Maar... maar... dit ziet er niet uit als een Koningskind. 'Heeft u vreemdelingen gezien die een pasgeboren Kind kwamen bezoeken?'

'Ja zeker', antwoordt de vrouw, 'er kwamen rijke mannen op kamelen. Ze brachten goud, mirre en wierook mee voor het Kind van heel eenvoudige mensen uit Nazareth. Maar na een paar dagen zijn ze onverwacht weer vertrokken. En die man uit Nazareth is midden in de nacht met zijn vrouw en zoontje vertrokken. Er wordt gezegd dat ze gevlucht zijn naar Egypte, omdat Romeinse soldaten onderweg zijn om het Kind te zoeken. Ik begrijp het niet, hoor. Het waren hele gewone mensen. Ik kan me niet voorstellen dat ze iets misdagen hebben.'

De rust in het dorpje wordt ineens ruw verstoord. Vrouwen schreeuwen: 'De soldaten van Herodes! Ze willen onze kinderen doden!' De vrouw wordt lijkleek. Ze drukt het kind tegen zich aan en kruipt in de donkerste hoek van de kamer. Artaban weet even niet wat hij moet doen, maar gaat dan breeduit in de deuropening staan. Niemand kan erdoor. De soldaten komen dicht en dichterbij. Een van de soldaten staat ineens oog in oog met Artaban. Verbaasd kijkt hij de indrukwekkende vreemdeling aarzelend aan. De aanvoerder van de troep kent geen angst en wil met een ruwe stoot Artaban op zij duwen. Maar hij blijft onbeweeglijk staan. Kalm zegt hij: 'Als je mij met rust laat, geef ik je deze kostbare robijnsteen.' De ogen van de aanvoerder worden groot en vernauwen zich weer. Hij grist de steen uit handen van Artaban: 'Doorlopen!', roept hij tegen de rest van de soldaten, 'er is hier geen kind'. Langzaam wordt het weer stil in het dorpje. Artaban draait zich om. De vrouw kijkt hem met grote en betraande ogen aan... 'Meneer, u hebt mijn kind gered'. Met haar kind op haar arm valt ze aan de voeten van Artaban. 'Moge God u vrede geven.'

Terwijl Artaban het dorpje weer verlaat, schudt hij zijn hoofd. Hoe is het mogelijk? Hij is op zoek naar het Koningskind, maar dat is nergens te vinden. En nu... nu heeft hij alleen nog maar een parel op zak... Alleen een parel om als geschenk aan dit Koningskind te geven... De teleurstelling is van zijn gezicht te lezen. Maar toch wil hij op reis, op zoek naar het Kind. De reis gaat door, naar Egypte. Zal hij daar dan het Kind met Zijn ouders vinden? Maar waar moet hij zoeken? Dwalend door Egypte komt hij aan in Alexandrië. Wie zal er beter weten waar die Joodse Koning is, dan de Joodse rabbi? Maar ook de rabbi schudt zijn hoofd. Hij weet niet waar de Koning is. Eerbiedig pakt hij een oude boekrol. 'De Koning Die je zoekt kun je niet vinden in een paleis of bij rijke en machtige mensen. Zoek hem bij armen, bij zieken en gevangenen.'

Weer gaat hij op reis. Langs arme mensen, hij bezoekt zieken. Velen kan hij genezen door zijn kennis van de geneeskrachtige kruiden. Hij komt in gevangenschappen. Hij probeert te troosten en te helpen waar hij kan. Soms lijkt het alsof hij het doel van zijn reis is vergeten, maar zo nu en dan, als hij helemaal alleen is, haalt hij uit zijn verborgen buidel aan zijn gordel de prachtige helderwitte parel tevoorschijn. Dan kijkt hij er naar en piekert en peinst. Waar is toch die Koning? En tegelijkertijd slaat hem ook de schrik om zijn hart. Zou die Koning wel genoeg nemen met alleen een parel?

De jaren gaan voorbij. Zijn donkere haren en baard zijn grijs geworden. Artaban is oud en moe. Nog steeds heeft hij de Koning niet gevonden. Nog steeds is hij op zoek, maar waar moet hij nog zoeken? Met een groep Joodse pelgrims trekt hij naar Jeruzalem. Zij gaan hun Paasfeest vieren bij de tempel. Met de stoet

komt hij aan in de nauwe straatjes van Jeruzalem. Nog steeds kijkt hij zoekend om zich heen. Zou die Koning hier ergens zijn?

Onwillekeurig gaat er een rilling over zijn rug. In de stad hangt een dreigende sfeer. Donkere wolken trekken samen boven de stad. Een grote menigte loopt opgewonden in de richting van de westelijke stadspoort. Bijna automatisch wordt Artaban in de stroom mensen meegenomen. 'Wat is er toch aan de hand?', vraagt hij aan een paar Perzische Joden, die ook die kant oplopen. 'Wij gaan naar Golgotha! Daar buiten de stadsmuur worden twee beruchte misdadigers berecht. En tegelijkertijd wordt Jezus van Nazareth gekruist. Die man heeft zulke wonderlijke dingen gedaan. Hij heeft zieke mensen beter gemaakt, Hij heeft doden opgewekt. Hij heeft heel veel volgelingen. Pilatus heeft Hem nu tot het kruis veroordeeld omdat Hij beweerde dat Hij de Koning der Joden is.' Haastig lopen de mannen weer door. Maar Artaban staat stokstijf stil. In zijn buik voelt hij een raar gevoel. Ze benen beginnen te trillen. 'Koning der Joden?' Is die Jezus van Nazareth de Koning, Die drieëndertig jaar geleden in Bethlehem geboren is? Is dat de Koning die hij al die tijd al zoekt? Is deze Koning nu gekruist? Komt hij dan weer te laat? Op dat moment schiet er een plan door zijn hoofd... Als hij.. ja... als hij nu die Koning nog kan vrijkopen met zijn parel. Even voelt hij of hij de parel nog heeft. Ja... zo snel als zijn benen hem kunnen dragen, loopt hij met de menigte mee naar de poort.

Uit een zijstraat komt opeens een groep soldaten. Ze slepen een meisje met zich mee. Haar kleren zijn gescheurd en ze schreeuwt het uit van angst. Artaban blijft staan. Een diep gevoel van medelijden welt in hem op. 'Help me!', roept ze naar Artaban. Ze ziet wel dat hij een Perzische geleerde is. 'Mijn vader kwam ook uit Perzië, maar nu hij dood is, hebben ze me als slavin verkocht. Red me. Dit wordt mijn dood!'

Artaban beeft. Wat moet hij doen? Hij heeft nog maar één kostbaar geschenk voor de Koning die hij zoekt. Tijd om lang na te denken is er niet. Hij pakt met een ruk de parel uit zijn gordel en houdt hem in zijn open hand. De soldaten kijken verbaasd en begerig naar die blinkend witte parel. Ze laten het meisje los, pakken de parel en verdwijnen tussen de kolkende massa.

Op dat moment wordt het aardedonker en het blijft maar donker. Een aardbeving doet de grond trillen. De muren van de huizen schudden heen en weer. De mensen vluchten zo snel mogelijk de poort uit, maar Artaban heeft niet zo veel haast meer. Hij heeft zijn laatste geschenk voor de Koning weggegeven. En nu? Hij heeft geen hoop meer om die Koning te vinden. Zijn zoeken is voorbij. Alles is voor niks geweest. Hij heeft lege handen.

Ongemerkt is hij met de stroom van mensen buiten de poort terecht gekomen. Het is weer licht geworden. Daar... daar ziet hij ineens de drie kruisen staan. Is dat dan de Koning? Is dat de Koning die hij al zo lang zoekt? Is dat de Koning waar de ster voor aan de lucht stond?

In het midden ziet hij een man. Op het kruis ziet hij een bordje: 'De Koning der Joden'. Even hapt hij naar adem. Is dit de Koning Die hij zocht? Is dit de Koning waarvoor hij geschenken bij zich had? Wat een vreemde Koning! Wat een teleurstelling.

Dan ineens klinkt er een stem. Een stem die met kracht roept: 'Het is volbracht!' Opnieuw begint de aarde te beven. De benen van Artaban kunnen hem niet meer dragen. Hij zakt door zijn knieën. Deze Koning wilde hij met geschenken dienen. Hij had alles over voor deze Koning. Hij dacht dat hij Hem kon dienen, maar deze Koning heeft niks nodig.

Diep verwonderd kijkt Artaban naar deze Koning. Een Koning Die voor Zijn onderdanen sterft. Hij heeft zijn geschenken helemaal niet nodig.

Ook al snapt hij niet wat er allemaal is gebeurd, toch fluistert hij zachtjes: 'Koning der Joden, mag ik ook een onderdaan van U zijn?'

De zoektocht van Artaban is voorbij. Deze wijze heeft, met lege handen, de Koning gevonden.

- 'De vierde wijze' is een legende die in 1895 door Henry van Dijke werd geschreven. Dit verhaal werd door Jaco Pons bewerkt.